

Adrian Gorgosz
Uniwersytet Jagielloński w Krakowie

PERSPEKTYWA PROGNOSTYCZNA W POLITYCE PUBLICZNEJ. METODY UMOŻLIWIAJĄCE PROGNOZOWANIE – ICH ROLA W PROCESIE FORMUŁOWANIA POLITYK PUBLICZNYCH

Abstract

Predictive approach in public policy. Forecasting methods – their role in the formulation of public policies

This article presents an overview of the aspects of forecasting in public policy. One may assume that in the process of formulating its objectives, taking into account the different conditions, it is possible to use methodology to predict its effects. The paper discusses both theoretical and methodological issues. Moreover, the article presents three examples to support the main thesis.

Key words: forecasting, public policy, formulating policy

Streszczenie

W artykule przedstawiono w zarysie aspekty prognozowania w polityce publicznej. Przyjęto, że w procesie formułowania jej założeń, z uwzględnieniem różnych uwarunkowań, możliwe jest wykorzystanie metodologii umożliwiającej prognozowanie jej skutków. W tekście poruszono zagadnienia zarówno teoretyczne, jak i metodologiczne. Dodatkowo przedstawiono trzy przykłady na poparcie tezy głównej.

Słowa kluczowe: prognozowanie, polityka publiczna, formułowanie polityk

I. Wprowadzenie

Celem artykułu jest próba zarysowania roli, jaką mogą odgrywać metody umożliwiające prognozowanie w ramach szerszego procesu formułowania polityk publicznych. W artykule przyjęto założenie *a priori*, że szerokie rozpoznanie

możliwych przyszłych stanów faktycznych w ramach wdrażanej lub planowanej do wdrożenia polityki lub jej elementu pozwala formułującemu na pogłębienie analizy nad danym wycinkiem życia publicznego, nad zasadnością wprowadzania w życie określonych celów oraz przede wszystkim nad skutkami przyszłych decyzji lub ich zaniechania. Perspektywa prognostyczna w polityce publicznej musi więc obejmować wykorzystanie odpowiednich metod oraz określać ich rolę.

Struktura artykułu jest następująca: na początku przedstawiono elementy teorii związanej z zagadnieniem procesu wprowadzania polityk publicznych ze szczególnym naciskiem na ich formułowanie. W dalszej części przedstawiono zarys podstawowych metod umożliwiających prognozowanie. Całość zamykają egzemplifikacje wybranych metod, wykorzystanych w badaniu danego wycinka sfery publicznej.

2. Formułowanie polityk publicznych

W 2011 roku ukazał się raport opracowany przez Kancelarię Prezesa Rady Ministrów w ramach projektu *Podniesienie jakości procesów decyzyjnych w administracji rządowej poprzez wykorzystanie potencjału środowisk naukowych i eksperckich* [Kancelaria Prezesa Rady Ministrów, 2011], który pod wieloma względami można uznać za najistotniejszy w dyskusji nad stanem rzeczywistej współpracy między decydentami politycznymi w ramach działalności administracji rządowej i ekspertami mogącymi dostarczać specjalistycznej wiedzy, w tym również wiedzy prognostycznej. Warto w tym miejscu przytoczyć najważniejsze wnioski z raportu, ponieważ wynikają one bezpośrednio z przeprowadzonych badań empirycznych:

- Główną barierą w korzystaniu z doradztwa zewnętrznego jest postawa sceptyczna części administracji co do zasadności i celowości współpracy z ekspertami.
- Administracji publicznej oraz instytucji doradczych i analitycznych nie cechuje wzajemne zrozumienie kontekstu i celu działania obu typów instytucji.
- Najważniejszy wydaje się wniosek o braku wśród części polskich decydentów (zwłaszcza tych politycznych) przekonania o konieczności prowadzenia polityki opartej na dowodach [Kancelaria Prezesa Rady Ministrów, 2011: 87–88].

Przywołane wnioski odnoszą się głównie do etapu formułowania polityki publicznej. Krytyczny wydźwięk raportu w stosunku do obecnej sytuacji w Polsce można uznać za sygnał do rozpoczęcia dyskusji nad wypracowaniem nowego lub modyfikacją obecnego modelu współpracy między decydentami, administracją publiczną i ekspertami zwłaszcza na etapie formułowania polityk publicznych, kiedy wypracowywane są plany kompleksowe i wieloletnie. Metody umożliwiające prognozowanie wpisują się również w ten etap. Poniżej przedstawiono kilka stanowisk teoretycznych, które ujmują aspekty progno-

styczne związane między innymi z zarządzaniem publicznym i wprowadzaniem w życie polityk publicznych.

Realizowanie polityk publicznych z założenia opiera się na przyjętym wcześniej planie działania. Za Aleksandrem Noworolem przyjęto, że planowanie to nadawanie kształtu przyszłości w jej poszczególnych aspektach: przestrzennym, geograficznym i społecznym [Noworól, 2007: 107]. Planowanie w jego koncepcji obejmuje następujące etapy: formułowanie celów, wizjonerstwo, analizowanie i diagnozowanie, prognozowanie, określanie strategii, programowanie i projektowanie [Noworól, 2007: 108]. Spośród tych etapów na potrzeby niniejszego artykułu należy wyróżnić dwa: analizowanie i diagnozowanie oraz prognozowanie.

Analizowanie oznacza próbę poznania obecnego stanu badanej rzeczywistości, na przykład zapis faktów, badanie empiryczne, próby łączenia faktów w szersze struktury. Diagnozowanie zaś jest próbą wyciągnięcia wniosków z zebranych faktów i ustalenia, jaka jest dana rzeczywistość [Noworól, 2007: 122–123]. Inny badacz, Stanisław Komorowski, twierdzi, że tzw. analiza diagnostyczna dąży do określenia sposobu funkcjonowania danego systemu, który warunkowany jest przez otoczenie, a następnie zmierza do ustalenia zasad rządzących zachowaniem się owego systemu w stosunku do otoczenia [Komorowski, 1988: 69]. Innymi słowy, należy zbadać, jakie prawa (generalizacje) stoją u podstaw badanej rzeczywistości społecznej, oraz określić warunki początkowe, które w danym czasie występują.

Prognozowanie według Aleksandra Noworola [2007: 107] to etap szczególnie istotny, pozwala na kompleksowe budowanie scenariuszy zmian określających przebieg danych zjawisk społecznych. W kontekście polityk publicznych będzie to ustalenie zarówno przyszłych możliwych zjawisk, jakie zajdą w badanym wycinku rzeczywistości społecznej, jak i ustalenie możliwych przyszłych zjawisk, które nastąpią w wyniku zmiany lub wprowadzenia nowej polityki publicznej. Taki podział wskazuje, że prognozowanie spełnia co najmniej dwie zasadnicze funkcje: (1) informuje, jakie mogą nastąpić skutki braku interwencji w ramach danego wycinka polityki publicznej, (2) informuje (m.in. ostrzega i/lub uzasadnia celowość reformatorskich działań) o potencjalnych skutkach planowanych decyzji. Warto dodać, że analiza prognostyczna koncentruje uwagę nie na konkretnym, jednym obrazie przyszłości, ale na przyszłych możliwych trajektoriach – procesach zmiany systemu – które mogą być wynikiem dynamicznego zachowania się obiektów i mechanizmów [Komorowski, 1988: 229].

Barbara Kożuch [2004: 180–182] wskazuje również na duże znaczenie prognozowania w określaniu strategii organizacji publicznych, na przykład ministerstw, które są odpowiedzialne za wdrażanie określonych polityk. Jej zdaniem na tzw. myślenie strategiczne składają się: (1) wykorzystanie posiadanej rzetelnej wiedzy do analizowania bieżącej i przyszłej sytuacji organizacji, zwłaszcza przewidywanie przebiegu zjawisk w warunkach nieznanymi i niedostępnymi badaniami, (2) przewidywanie zmian w otoczeniu i zapewnienie warunków do adaptacji organizacji do tych zmian. Planowanie strategiczne wspiera znacząco etap następujący po formułowaniu polityki publicznej, czyli etap procesu podjęcia decyzji o jej realizowaniu. Dobrze sformułowana polityka, która korzysta

z narzędzi planowania strategicznego, ma zalety: między innymi racjonalizuje proces decyzyjny, buduje zdolności antycypacyjne, a kierownictwo organizacji może właściwie ukierunkować swoje działania.

Warto również przywołać stanowisko Stefana Filarego [2003: 15], który w procesie podejmowania decyzji (np. o realizacji polityki publicznej lub jej elementu) wyróżnia pięć zasadniczych elementów; niektóre z nich mogą być wspierane przez metody umożliwiające prognozowanie: (1) podmiot podejmujący decyzję, (2) zbiór decyzji dopuszczalnych, (3) zbiór stanów otoczenia, (4) funkcja korzyści – decydent przypisuje danej opcji pewną subiektywną ocenę, będącą wypadkową całego procesu przeddecyzyjnego, (5) niepewność stanu otoczenia w przyszłości. Prognozowanie umożliwia określanie stanów otoczenia oraz zapewnia zmniejszenie niepewności co do tychże stanów. Poza tym pozwala decydentowi ustalić tzw. wskaźnik optymalizacji decyzji, który jest pewnym bilansem – stosunkiem prawdopodobnych rezultatów i skutków pożądaných i niepożądaných [Filary, 2003: 25]. Jeśli bowiem:

W_d – wskaźnik optymalizacji decyzji;

Σ – suma;

$P_{(+)}$ – pożądane rezultaty i skutki;

$P_{(-)}$ – niepożądane rezultaty i skutki;

to:

$$W_d = \frac{\Sigma P_{(+)}}{\Sigma P_{(-)}}$$

Powyższe rozwiązania modelowe pokrywają się z najnowszą pozycją wydaną przez Krajową Szkołę Administracji Publicznej, autorstwa Andrzeja Zybala [2012: 29, 259, 296–297, 308, 342]. W monografii tej w kilku miejscach można odnaleźć odniesienia do wiedzy prognostycznej. Co również ważne, autor – powołując się na brytyjską szkołę *public policy*, która ma jedną z najdłuższych tradycji w świecie – omawia zagadnienie profesjonalnego działania publicznego. Ma ono być między innymi:

(...) zorientowane na przyszłość (*forward looking*). Działania publiczne mają bazować na długoterminowym spojrzeniu na problemy zbiorowe. Powinny opierać się na wiedzy płynącej z analizy trendów statystycznych czy prognoz podpartych badaniami dotyczącymi ich prawdopodobnego wpływu [Zybała, 2012: 29].

Takie zorientowanie może nastąpić jedynie w sytuacji stworzenia odpowiednich ram instytucjonalnych, w których na potrzeby danej polityki publicznej będzie dostarczana do ośrodka decyzyjnego odpowiednia wiedza w postaci diagnoz i prognoz. Wiedzy tej mogą dostarczyć eksperci posługujący się odpowiednimi metodami, które określono w niniejszym artykule bardzo szeroko jako metody umożliwiające prognozowanie.

3. Metody umożliwiające prognozowanie

Metoda umożliwiająca prognozowanie to metoda empiryczna, która różni się od pozostałych metod stosowanych w badaniach społeczno-ekonomicznych określeniem celu badawczego. Przyjęto założenie, że podstawowymi celami metod badawczych jest umożliwianie opisu i wyjaśnienia, a także prognozowania. Wyjaśnianie od prognozowania różni się jedynie pragmatycznymi aspektami. Dlatego też zdaniem Władysława Krajewskiego [1982, 1998: 49–50] każda metoda badawcza zmierzająca do wyjaśnienia może być użyta również do prognozowania przyszłości. Należy też wskazać, że pomimo swoistego przejęcia terminu „prognozowanie” przez ekonometrię, stosowanie go do każdego naukowego wniosku na temat przyszłości jest w pełni zasadne.

Metody badawcze wspierają budowanie teoretycznych koncepcji w ramach badanej rzeczywistości. Koncepcje te w naukach społecznych najczęściej przybierają postać modelu, który można określić jako abstrakcyjny obraz danego zjawiska opisujący jego wewnętrzne zależności i przebieg [Kałuszyńska, 1994: 250]. Metody umożliwiające prognozowanie biorą zatem pod uwagę wcześniej wypracowane koncepcje teoretyczne, modele oraz dane empiryczne; w wyniku tego połączenia można uzyskać prognozowany obraz przyszłych stanów faktycznych.

W literaturze przedmiotu można spotkać wiele różnych prób klasyfikacji metod umożliwiających prognozowanie. W zależności od dyscypliny naukowej stosowane są różne metody (grupy metod). Poniżej przedstawiono dwa zarysy typologii.

Pierwszy z nich został zaproponowany przez Armstronga [1985: 71–78]. Punktem wyjścia jest podział na metody:

- subiektywne – opierające się na niesformalizowanych procesach badawczych, głównie na wiedzy, doświadczeniu i umiejętności badaczy – twórców prognoz; w ramach tych subiektywnych metod wyróżniamy te oparte na ocenach (*judgmental*), na przykład na opiniach ekspertów o przyszłości;
- obiektywne – wykorzystujące sformalizowane techniki analizy danych, replikowalne, potencjalnie stosowalne przez każdą grupę badaczy.

Obiektywne metody dzielą się na:

- naiwne (*naive*) – polegające na deskrypcji (nieszukające przyczynowości), a także na odzwierciedleniu (przeniesieniu) stanu teraźniejszego w prognozie przyszłości; metody uznawane za naiwne i obiektywne określa się mianem ekstrapolacji;
- przyczynowe (*causal*) – polegające na odnajdywaniu trendów przyczynowych danego zjawiska; najbardziej zbliżone do modelu naukowej predykcji – na podstawie znanej teorii i warunków początkowych tworzy się prognozy; dzielą się na:
 - linearne (*linear*) – polegające na odnajdywaniu liniowych relacji między zdarzeniami na zasadzie: jeśli zajdzie zjawisko *a* przy warunkach *x*, to

przy założeniu, że jeśli a to b przy x , to prognoza będzie wartością b ; metodami linearnymi są metody ekonometryczne oparte na analizie statystycznej;

- klasyfikacyjne (*classification*) – polegające na łączeniu podobnych (pod względem określonych cech) badanych jednostek w odpowiednie grupy (klasy), a następnie prognozowaniu potencjalnej zmiany danej cechy w określonych grupach (klasach); metodą klasyfikacyjną jest segmentacja, za pomocą której dzieli się określone jednostki (ludzi, organizacje) na segmenty według określonej kategorii, po czym różnymi metodami (najczęściej *judgmental*) buduje się prognozy w ramach jednego segmentu.

Druga propozycja klasyfikacji opiera się na innym opracowaniu Armstronga [2001: 9–13] i jego zespołu:

- metody statystyczne, oparte na obiektywnych danych oraz teorii, które dzielą się na:
 - jednowymiarowe – zajmujące się prognozą wartości jednej zmiennej na podstawie innych zmiennych, np. regresji liniowej, regresji logistycznej;
 - wielowymiarowe – zajmujące się prognozą wartości kilku zmiennych na podstawie innych zmiennych występujących jednocześnie (np. modelowanie równań strukturalnych, regresja wieloraka, modelowanie wielopoziomowe [Aczel, 2000: 849–917].
- metody oparte na ocenie (*judgmental*) – podobnie jak w pierwszej klasyfikacji; tutaj jednak Armstrong dokonuje dodatkowego podziału szczegółowego na metody służące predykcji zachowań:
 - własnych – prognozy oparte są na badaniach zachowań jednostki w stosunku do siebie samej; przybiera albo postać swoistej symulacji, w ramach której daną jednostkę umiejscawia się w określonej sytuacji (roli), dzięki czemu można wygenerować jej zachowania, a tym samym potencjalne zachowania innych osób (tzw. metoda *role-playing*), albo postać prognozowania przez jednostkę swoich własnych zachowań bez określonej z góry roli (tzw. *intensions*);
 - innych osób – przez wydawanie na dany temat opinii przez grupę niezależnych ekspertów (prognozy eksperckie, metoda Delphi).

Podane klasyfikacje stanowią jedynie zarys całego bogactwa metod, których dobór zależy od potrzeb analitycznych, struktury danych, celów badawczych. Poniżej przedstawiono kilka najnowszych przykładów stosowania metod. Ich omówienie celowo zostało pozbawione części opisującej zasady ich konstrukcji i stosowania, ponieważ kwestie te są bardzo dobrze opracowane w literaturze. Celem egzemplifikacji jest pokazanie praktycznego wymiaru omawianych metod, jak również wskazanie konkretnych możliwości prognostycznych na poszczególnych przykładach.

4. Egzemplifikacje

a) Blue Law

Pierwsza egzemplifikacja dotyczy zastosowania metody regresji wielorakiej do badania prawa w ramach amerykańskiej polityki walki ze śmiertelnymi wypadkami samochodowymi.

Badacze Lovenheim i Steefel [2011: 798–820] zajęli się przykładem stosowania w kilku stanach amerykańskich tzw. *Blue Law* – prawa zakazującego sprzedaży alkoholu w niedzielę oraz wpływu tego prawa na zmienną zależną – liczbę śmiertelnych wypadków samochodowych. Analiza została przeprowadzona na podstawie zebranych danych z lat 1990–2009 i objęła 734 509 wypadków samochodowych w 15 stanach, w których wprowadzono ten zakaz. Do zmiennych kluczowych dodano również zmienne pomocnicze, które mogły mieć wpływ na liczbę wypadków śmiertelnych w danym stanie, były to między innymi: stopa bezrobocia, zakaz poruszania się niektórych pojazdów, nakaz używania pasów, mediana zarobków, limity prędkości. Wprowadzone zmienne pokazują, że model dąży do ujmowania możliwie jak najszerszego kontekstu oddziaływania różnych aspektów na badaną relację.

Badacze przygotowali aż 5 różnych modeli wpływu *Blue Law* na liczbę śmiertelnych wypadków samochodowych. Najważniejszy z nich mierzy wpływ *Blue Law* w dniu zakazu, czyli w niedzielę, ale bez uwzględniania porównania z innymi dniami tygodnia. Inny model proponuje ujęcie pozostałych dni tygodnia, co mogło pokazać różnicę między niedzielą, kiedy zakaz był stosowany, a innymi dniami tygodnia, kiedy zakazu nie było. W innym jeszcze modelu ujęto jedynie wpływ zakazu *Blue Law* w odniesieniu do danych z piątku i soboty. Wszystkie modele ujmowały również zmienne kontrolne. W wyniku analizy na podstawie zebranych danych ustalono, że w żadnym z pięciu zaproponowanych modeli zakaz *Blue Law* nie był istotny statystycznie, co oznacza, że nie miał on wpływu na liczbę wypadków śmiertelnych.

Uzyskanie takiej informacji rodzi pytania o zasadność utrzymywania tego typu przepisu jak *Blue Law*. Okazuje się, że zastosowany element polityki publicznej nie przynosi oczekiwanych rezultatów. Co więcej, prawo to, patrząc z innej perspektywy, ogranicza swobodę obrotu towarami, a zatem ma wpływ na sektor handlu, a co za tym idzie, na zarobki osób związanych z tym sektorem – niedzielny zakaz ogranicza bowiem ich przychody.

Egzemplifikacja pozwala na wyciągnięcie wniosków dotyczących prognozowania. Zastosowana metoda – regresja wieloraka, która pozwoliła oszacować 5 różnych modeli – stanowi asumpt do działań decydenta w aspekcie formułowania polityki. Na ich podstawie – po wyborze jednego modelu i po odrzuceniu zmiennych nieistotnych statystycznie – można prognozować, że dane zmienne mają wpływ (lub nie mają wpływu) na liczbę wypadków śmiertelnych, a następnie można obliczać nawet szacunkową liczbę wypadków śmiertelnych w danym dniu, tygodniu i roku. Metoda taka może zatem dostarczać bardzo cennych infor-

macji ogólnych (co ma lub będzie mieć wpływ w danym aspekcie) oraz informacji szczegółowych (szacowanie konkretnych wartości lub przedziałów wartości).

b) Wspieranie społeczeństwa obywatelskiego

Druga egzemplifikacja dotyczy szeroko pojętej polityki wobec organizacji pozarządowych, które są w różny sposób wspierane przez kapitał prywatny i publiczny, z zamysłem budowania społeczeństwa obywatelskiego. Dwóch badaczy: Suárez i Lee z University of Southern California [2011: 1117–1138], dokonało próby zbudowania modelu wsparcia dla organizacji pozarządowych w tym właśnie aspekcie. Korzystając z danych The Foundation Center, instytucji zbierającej w USA dane na temat przyznawanych grantów, przeprowadzono analizę z uwzględnieniem 1392 fundacji. Celem analizy była próba określenia, jaki wpływ mają poszczególne cechy fundacji na sam fakt przeznaczania bądź nieprzeznaczania przez nie grantów na cele związane ze zwiększaniem aktywności społecznej oraz wspieraniem organizacji społecznych. Ponadto zaś, jak te cechy wpływają na liczbę tego rodzaju grantów oraz wielkość przyznanych w nich funduszy.

Zmiennymi wyjaśniającymi były dwie grupy cech fundacji prowadzących działalność związaną z uzyskiwaniem grantów: (1) określenie statusu fundacji (czy jest prywatna, czy państwowa; czy publikuje roczne sprawozdania; jaka jest liczba osób zasiadających w organie zarządzającym fundacją), (2) określenie rodzaju prowadzonej działalności (czy fundacja wspiera działania związane z filantropijną działalnością prospołeczną; czy określa się jako wpisująca się w dyskurs społecznej sprawiedliwości i zmiany społecznej; ilu ma członków).

Zostały przeprowadzone dwie odrębne analizy dla dwóch oddzielnych obszarów – wsparcia fundacji na cele związane z aktywizacją społeczeństwa oraz wsparcia dla organizacji społecznych. Badacze wykorzystali trzy metody statystyczne: (1) regresję logistyczną dla zmiennej zależnej określającej, czy granty są przyznawane, czy nie, (2) regresję dwumianową dla zmiennej zależnej określającej liczbę grantów, (3) regresję liniową dla zmiennej zależnej określającej wielkość funduszy przeznaczanych w ramach grantów.

Rezultaty badań okazały się bardzo owocne, wykazano wpływ (najczęściej dodatni) poszczególnych zmiennych niezależnych na trzy poszczególne zmienne zależne. W przeważającej większości szacowane parametry okazały się istotne statystycznie. Mając tak przygotowany model, decydent polityczny uzyskuje bardzo cenne informacje. Jeśli przykładowo polityka danego rządu skłaniałaby się ku zwiększaniu aktywności społeczeństwa w danej sprawie, dzięki modelom jest on w stanie prognozować, jak środki będą redystrybuowane przez poszczególne fundacje czy grupy fundacji. Dodatkowo decydent polityczny, mając modele, może opracować elementy polityki publicznej wspierające dystrybucję środków w organizacjach aktywizujących społeczeństwo. Chociaż przykład analizy pochodzi z USA, gdzie liczba fundacji jest bardzo duża, a kondycja społeczeństwa obywatelskiego dobra, przykład ten można wykorzystać w innych realiach, na przykład do analizy frekwencji wyborczej w Polsce.

c) Zaufanie a satysfakcja i zaangażowanie pracowników administracji

Trzecia egzemplifikacja przedstawia aspekt wewnętrzny administracji – jej wewnętrznych relacji pracowniczych. Dwóch analityków Cho i Park [2011: 551–573] zaproponowało strukturalny model (SEM) relacji pomiędzy zaufaniem pracownika (w trzech odmianach) a jego satysfakcją i zaangażowaniem w pracy. Dane z 2003 roku pochodziły z ankiety przeprowadzanej cyklicznie przez The Federal Aviation Administration (FAA) wśród swoich pracowników; próba zawierała 22 800 odpowiedzi.

Badacze wykorzystali dane do skonstruowania modelu strukturalnego przedstawiającego relacje dotyczące zaufania pracownika na trzech poziomach: (1) zaufanie ogólne do kierownictwa (do polityki wewnętrznej, procesów oraz prowadzonych programów), (2) zaufanie do przełożonych, (3) zaufanie do współpracowników. Zaufanie to było mierzone przez cztery inne wskaźniki za pomocą pytań skalowych. Były to: (1) jasność celów – pracownicy bardziej ufają organizacji i przełożonym, jeśli wiedzą, jakie są ogólne cele ich pracy, (2) autonomia – pracownicy bardziej ufają organizacji i przełożonym, jeśli mogą samodzielnie wykonywać określone zadania, (3) komunikacja – pracownicy bardziej ufają przełożonym, jeśli komunikacja interpersonalna jest jasna i przejrzysta, (4) zaufanie przełożonych – pracownicy bardziej ufają przełożonym, jeśli przełożony również im ufa.

Tak przedstawione zaufanie ma zdaniem badaczy wpływ na poziom satysfakcji pracowników oraz ich zaangażowania w pracy. Zmienne te również były mierzone pytaniami skalowymi. Do modelu strukturalnego dołączono także zmienne kontrolne – liczba przepracowanych w organizacji lat oraz posiadanie lub nieposiadanie stanowiska kierowniczego – zmienne te wywierają wpływ na satysfakcję oraz zaangażowanie pracowników. Wprowadzone do modelu dane potwierdziły przypuszczenia badaczy. Zmienne niezależne miały pozytywny wpływ na poziom zaufania, a zaufanie na poziom satysfakcji i zaangażowania w organizację. Wszystkie szacowane parametry okazały się istotne statystycznie. Zmienne kontrolne zaskakująco wykazały przeważnie negatywny wpływ na poziom satysfakcji i zaangażowania.

Zbudowany model może służyć jako wyjaśnienie relacji pomiędzy przedstawionymi zmiennymi. Na jego podstawie można dokonywać replikacji badań w tej samej organizacji lub innych i prognozować wartości różnych zmiennych, jeśli brakuje określonych danych lub, co istotne, można prognozować również wartości poszczególnych zmiennych dla pojedynczego pracownika, grupy pracowników, działów itd. Z perspektywy wprowadzania polityki publicznej ważnym elementem jest odpowiednio zmotywowany i efektywny zespół wdrożeniowy. Przykłady badań, jak te przedstawione wyżej, pozwalają na uchwycenie nieprawidłowości w relacjach pracowniczych oraz umożliwiają prognozowanie poziomu satysfakcji i zaangażowania na podstawie innych aspektów pracy.

Podsumowanie

Omówiony zarys roli metod umożliwiających prognozowanie pozwala na wyciągnięcie następujących wniosków: (1) Formułowanie polityki publicznej, zgodnie z przytoczonymi koncepcjami teoretycznymi, powinno być poprzedzone analizą diagnostyczną i prognostyczną; gwarantuje to możliwie szerokie rozpoznanie skutków potencjalnych decyzji wdrożeniowych. (2) Swoboda doboru metod wynika ze specyfiki badanej rzeczywistości, celów badawczych oraz specyfiki danej polityki publicznej. (3) Stosowanie metod pozwala nie tylko określać konkretne wartości lub ich przedziały, ale przede wszystkim uchwycić zasadnicze relacje pomiędzy danymi zmiennymi, co umożliwia wprowadzenie ewentualnych modyfikacji, gdy zmieni się jeden lub kilka elementów szerszej całości. (4) Przykłady z literatury wskazują na szerokie zastosowanie metod badawczych, które mogą być przydatne na etapie formułowania danej polityki publicznej; potencjalnie wnoszą dużą wartość poznawczą.

Literatura

- Aczel A.D. (2000), *Statystyka w zarządzaniu*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.
- Armstrong J.S. (1985), *Long-Range Forecasting: From Crystal Ball to Computer*, University of Pennsylvania, New York.
- Armstrong J.S. (2001), *Introduction* [w:] J.S. Armstrong (ed.), *Principles of Forecasting: A Handbook for Researchers and Practitioners*, Springer, New York.
- Cho Y.J., Park H. (2011), *Exploring the Relationships among Trust, Employee Satisfaction and Organizational Commitment*, „Public Management Review”, Vol. 13, Issue 4, 551–573.
- Filary S. (2003), *Decydowanie w warunkach niepewności i niepowtarzalności działań*, Centrum Szkolenia Wojsk Lądowych, Poznań.
- Kancelaria Prezesa Rady Ministrów (2011), *Raport końcowy z badania pt. Podniesienie jakości procesów decyzyjnych w administracji rządowej poprzez wykorzystanie potencjału środowisk naukowych i eksperckich*, Warszawa, <http://www.procesydecyzyjne.pl/> (dostęp: 27.05.2013).
- Kałuszyńska E. (1994), *Modele teorii empirycznych*, Wydawnictwo Instytutu Filozofii i Socjologii PAN, Warszawa.
- Komorowski S.M. (1988), *Scenariusz jako metoda diagnozy i prognozy*, Wydział Geografii i Studiów Regionalnych Uniwersytetu Warszawskiego, Instytut Gospodarki Przestrzennej, Warszawa.
- Kożuch B. (2004), *Zarządzanie publiczne w teorii i praktyce polskich organizacji*, Wydawnictwo Placed, Warszawa.
- Krajewski W. (1982, 1998), *Prawa nauki. Przegląd zagadnień metodologicznych i filozoficznych*, Książka i Wiedza, Warszawa.
- Lovenheim M.F., Steefel D.P. (2011), *Do Blue Laws Save Lives?, The Effect of Sunday Alcohol Sales Bans on Fatal Vehicle Accidents*, „Journal of Policy Analysis and Management”, Vol. 30, No. 4, 798–820.

- Noworól A. (2007), *Planowanie rozwoju terytorialnego w skali regionalnej i lokalnej*, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków.
- Suárez D.Y. Lee J. (2011), *Participation and Policy Foundation support for community organizing and civic engagement in the United States*, „Public Management Review”, Vol. 13, Issue 8, 1117–1138.
- Zybała A. (2012), *Polityki publiczne*, Krajowa Szkoła Administracji Publicznej, Warszawa.

